

Innhold

KAPITTEL 1.....	1
CIVIC-UNDERSØKELSEN, METODER OG ANALYSE	1
Bakgrunnen for undersøkelsen	1
Kartlegging av demokratisk beredskap og kompetanse	2
Internasjonal organisering.....	2
Deltakerland i Civic-undersøkelsens fase 3.....	3
<i>Studiens oppdrag og hovedspørsmål</i>	3
Internasjonale rammer og hovedspørsmål	4
<i>Organisering av undersøkelsen i Norge</i>	7
Referansegruppe	7
<i>Internasjonal instrumentutvikling</i>	8
Det internasjonale elevspørreskjemaet	8
Nasjonale spørsmål	8
Lærerspørreskjema.....	9
Skolespørreskjema	9
<i>Gjennomføring av den norske delen av undersøkelsen</i>	9
Hva skjedde i klasserommet?.....	10
Kvalitetskontroll	10
Databehandling	11
<i>Om metoder og analyse</i>	11
Flervalgsspørsmål	11
Affektiv kartlegging.....	13
Beskrivende statistikk (univariat analyse)	14
Sammenliknende statistikk (bivariat og multivariat analyse).....	15
<i>Sammenlikninger i undersøkelsen</i>	18
Nasjonale sammenlikninger.....	18
Internasjonale sammenlikninger	19
Bakgrunnsfaktorer som er brukt i Civic-analysen av videregående skole	20
KAPITTEL 2.....	25
SKOLEN OG DEMOKRATIOPLÆRINGEN	25
<i>Læreplaner, dannelse og perspektiver på demokratiopplæring</i>	26
Perspektiver på demokratiopplæring	27
<i>Læreplanverkets generelle del</i>	31
<i>Demokratisk tenkemåte og L97</i>	31
Et integreert og demokratisk menneske.....	36
<i>Opplæringsloven og læreplanene for fag i videregående opplæring</i>	37
Elevmedvirkningen i videregående skole	37

Læreplanen i samfunnslære	38
Læreplanene i norsk	42
Læreplanen i naturfag	43
Læreplanen i religion og etikk	44
Læreplanen i økonomi og informasjonsbehandling.....	45
Læreplanen i eldre historie.....	46
Læreplanen i geografi	48
<i>Demokrati og politikk i læreplanene</i>	49
Demokratiske institusjoner og ordninger.....	50
Demokratiske ferdigheter.....	51
Demokratiske verdier og holdninger	52
<i>Demokratisk kompetanse og beredskap</i>	55
Demokratisk kompetanse.....	56
Demokratisk beredskap.....	58
Demokratisk engasjement.....	58
KAPITTEL 3.....	61
KUNNSKAPER OG FERDIGHETER.....	61
Hovedresultater	61
<i>Instrumentene</i>	62
Offentliggjøring og eksempler på spørsmål.....	64
<i>Svarfordelingene i Norge</i>	70
Sammenlikninger av skoleslag	74
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	78
Forskjeller på klassenivå.....	81
<i>Norge i forhold til andre land</i>	82
<i>Nasjonale tilleggsspørsmål</i>	86
Hovedtrekk ved elevenes kunnskaps- og ferdighetsprofil.....	89
KAPITTEL 4.....	91
OPPFATNINGER AV DEMOKRATI, DEN GODE SAMFUNNSBORGER OG STATENS ROLLE	
.....	91
<i>Oppfatninger av hva som er bra og hva som ikke er bra for demokratiet</i>	91
Hovedresultater	91
Demokratioppfatninger	92
Sammenlikning mellom skoleslag	94
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	98
De ulike bakgrunnsvariablene sett i sammenheng.....	104
Norge i forhold til andre land.....	105
Hovedtrekk ved elevenes oppfatninger av demokrati.....	107
<i>Oppfatninger av den gode samfunnsborger</i>	109
Hovedresultater	109
En god voksen samfunnsborger	109
Sammenlikning mellom skoleslag	112

Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	115
Norge i forhold til andre land.....	118
Hovedtrekk ved elevenes oppfatning av den gode samfunnsborger	119
<i>Oppfatninger av hva som bør være statens ansvar.....</i>	<i>120</i>
Hovedresultater	120
Hva bør være statens ansvar?.....	121
Sammenlikning mellom skoleslag	122
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	124
Norge i forhold til andre land.....	126
Hovedtrekk ved elevenes oppfatning av statens ansvar.....	128

KAPITTEL 5..... 131

HOLDNINGER	131
<i>Holdninger til nasjonen.....</i>	<i>131</i>
Hovedresultater	132
Utsagn som kartlegger elevenes holdninger til nasjonen.....	132
Sammenlikning mellom skoleslag	136
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	138
Norge i forhold til andre land.....	144
Hovedtrekk ved elevenes holdninger til nasjonen	145
<i>Holdninger til innvandrere.....</i>	<i>146</i>
Holdninger til innvandreres rettigheter	148
Hovedresultater	148
Sammenlikning mellom skoleslag	150
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	153
Norge i forhold til andre land.....	156
Hovedtrekk ved elevenes holdninger til innvandreres rettigheter	157
<i>Holdninger til anti-demokratiske grupper .....</i>	<i>158</i>
Hovedresultater	158
Sammenlikning mellom skoleslag	159
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	160
Hovedtrekk ved holdninger til antidemokratiske grupper	161
<i>Holdninger til kvinners rettigheter.....</i>	<i>162</i>
Hovedresultater	162
Sammenlikning av skoleslag.....	164
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	164
Norge i forhold til andre land.....	166
Hovedtrekk ved støtte til kvinners rettigheter.....	167
<i>Holdninger til myndighetene.....</i>	<i>167</i>
Hovedresultater	168
Sammenlikning mellom skoleslag	169
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	171
Norge i forhold til andre land.....	173
Hovedtrekk ved holdninger til myndighetene	174

KAPITTEL 6..... 175

INTERESSE OG ENGASJEMENT	175
<i>Interesse for politikk</i>	175
Hovedresultater	175
Sammenlikning mellom skoleslag.....	176
Andre forskjeller i de norske elevenes svar.....	176
Interesse på klassenivå.....	177
Internasjonale forskjeller	177
Diskusjoner om politikk.....	178
Forskjeller mellom skoleslag.....	179
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar.....	180
Nyheter i mediene	181
Forskjeller mellom skoleslag.....	182
Andre forskjeller i de norske elevenes svar.....	182
Norge i forhold til andre land	183
Hovedtrekk ved elevenes politiske interesse og nyhetsorientering	183
<i>Deltakelse i organisasjoner og råd</i>	184
Hovedresultater	184
Deltakelsesprofil.....	184
Sammenlikning av skoleslag	186
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar.....	187
Aktivitetsnivå.....	188
Hovedtrekk ved elevenes deltakelsesprofil.....	189
<i>Framtidig politisk engasjement</i>	189
Hovedresultater	189
Framtidig politisk deltakelse.....	190
Framtidig representativ virksomhet	191
Forskjeller mellom skoleslag.....	193
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar.....	194
Hvem er de som vil gå inn i mer aktiv representativ virksomhet?.....	194
Norge i forhold til andre land	195
Deltakende politisk virksomhet	196
Sammenlikning av skoleslag	198
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar	199
Norge i forhold til andre land	199
Hovedtrekk ved elevenes framtidige engasjement	200

KAPITTEL 7..... 203

SKOLE OG LÆRERE.....	203
<i>Elevene og demokratiundervisningen</i>	203
Hovedresultater	204
Elevenes oppfatning av eget læringsutbytte	204
Sammenlikning mellom skoleslag.....	206

Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar.....	207
Elevenes oppfatning av undervisningen og klimaet i klassen	207
Sammenlikning mellom skoleslag.....	209
Andre sammenlikninger av de norske elevenes svar.....	210
Forskjeller på klassenivå	211
Norge i forhold til andre land	211
Betydningen av deltakelse i skolesamfunnet	212
Forskjeller mellom skoleslag.....	213
Andre forskjeller i de norske elevenes svar.....	213
Norge i forhold til andre land	214
Hovedtrekk ved elevens oppfatning av skolen og demokratiundervisningen	215
<i>Klasserommet som demokratisk arena.....</i>	<i>216</i>
Hovedresultater	216
Klasseråd og elevråd	216
Forskjeller mellom skoleslag.....	217
Elevdeltakelse i skolehverdagen	218
Forskjeller mellom skoleslag.....	219
Medbestemmelse og ønske om mer medbestemmelse	219
Forskjeller mellom skoleslag.....	221
Hovedtrekk ved skolen som demokratisk arena	221
<i>Lærerne og demokratiundervisningen .....</i>	<i>222</i>
Hovedresultater	222
Hva legger demokratiundervisningen vekt på?	223
Hva lærer elevene på skolen?	224
Hva bør elevene lære for å bli gode samfunnsborgere?.....	225
Bruk av arbeidsmåter	227
Hovedtrekk ved lærenes oppfatning av demokratiundervisningen	230

KAPITTEL 8..... 231

OPPSUMMERING OG KOMMENTARER	231
<i>Hovedresultater .....</i>	<i>231</i>
Hovedtrekk ved elevenes beredskap.....	231
Hovedtrekk ved elevenes engasjement	233
<i>Skole, undervisning og lærere .....</i>	<i>234</i>
Hovedtrekk ved elevenes og lærernes oppfatning av skolen	234
<i>Sammenlikninger og sammenhenger i materialet .....</i>	<i>236</i>
Betydningen av bakgrunnsvariabler	236
Betydningen av kognitiv skåre.....	237
2. klasse i videregående skole sammenliknet med 9. klasse i grunnskolen...	238
Allmennfag sammenliknet med yrkesfag	240
Norge i forhold til andre land.....	241
Den norske demokratiske gjennomsnittseleven.....	242
<i>Samlevariabler i undersøkelsen .....</i>	<i>242</i>
<i>Noen viktige spørsmål .....</i>	<i>243</i>
Modning og læring.....	244

Politikk og politikere.....	246
Et dilemma for skolen.....	247
<i>Videre bruk av dataene</i>	248

VEDLEGG OG REFERANSER 251

VEDLEGG 1.....	251
VEDLEGG 2.....	253
REFERANSER	254